

– overtuigend klinkt het niet want het geldt voor elke historische periode – omdat geen eenheid van opvatting, geen vaste koers op te merken zouden wezen, en eerder de pluraliteit der opinies waarin ieder de ander respecteert het laatste woord schijnt te hebben met als uitzondering de zekerheid dat de huidige wereld niet voldoet en berusting funest is. Van oordeel dat met het bestaande omdat dit een menswaardig leven in gelijkheid en geluk voor allen uitsluit gebroken behoort te worden zijn er die een communistische oplossing begeren, gaan anderen minder ver, maar willen dan toch een door de staat bewerkte grotere gelijkheid met ruime zeggenschap voor een ieder. Zij verwachten dat vanuit de universiteit leiding zal geboden, dat deze instelling, die verweven is met de bestaande orde, die eigenlijk een grote pion is in het spel der verdraagzame onderdrukking – der tolerante repressie – dat wordt gespeeld, toch het spits zal afbijten. De alma mater wordt door sommigen als sancta mater verheerlijkt, door anderen gehoond; wat in elk geval laat zien hoe de echte kerk is teruggedrongen; de wetenschap tot dusver zich zelf door dienst aan een egoïstische maatschappij onterend, heeft de mogelijkheid zich van knellende banden te bevrijden. Verscheidene dragen die wetenschap werkelijk als een heilsleer voor en vormen – de uitdrukking is van Schelsky – een nieuwe clerus met op de gebedsmolen eigen formules.

Als de Vrije Universiteit hier positie kiest wordt zij – heel eigenaardig – gehinderd door haar openheid. Zij is over het algemeen voor ieder toegankelijk die zich te goeder trouw tot haar wendt en schrijft binnen de grenzen van de capaciteit der verschillende studierichtingen hen die zich melden in, al is er volgens mij een recht tot weigering bij te verwachten intredende chaos als gevolg van overvolte. Wanneer een groot aantal studenten het gebodene waardeert en zonder innerlijk geestverwantschap te gevoelen naar de Vrije Universiteit komt – men kan zich voorstellen dat er straks op 15000 studenten een 6000 niet geestverwanten zijn – dan zal wrijving zich voordoen. Wij leven immers onder het bestel van de Wet Universitaire Bestuurshervorming 1970, welke naar de opzet de vrijheid ook voor het wetenschappelijk onderwijs handhaaft – het is mogelijk universiteiten en hogescholen met eigen signatuur te stichten of in stand te houden – echter af en toe in het stellen van voorwaarden om erkend en bekostigd te worden uit de overheidskas zo dicht de limiet raakt als slechts mogelijk is: de binding aan de democratische bestuursvorm is bijzonder nauw. Enerzijds werd geheel aanvaardbaar in aanpassing bij modernere gevoelens eenzijdige beslissingsmacht met name van hoogleraren doorbroken, duidelijker in verscheidene gevallen een verantwoordelijkheidsplicht omschreven, de openbaarheid bevorderd, de professionele deskundigheid